

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω όρων:

- α) Ιάπωνες
β) Φροντιστήριο Τραπεζούντας
γ) Φεντερασιόν

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα στον καθέναν από αυτούς τα γράμματα της Στήλης Β, τα οποία προσδιορίζουν τα γεγονότα που αφορούν τα πρόσωπα της Στήλης Α.

Στήλη Α:

Στήλη Β:

1. Γεώργιος Α΄	α. Σύνταγμα 1844
2. Όθωνας	β. Κίνημα στο Γουδί γ. Κριμαϊκός πόλεμος δ. Αρχή της Δεδηλωμένης ε. Επανάσταση 1862

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

- α) Ποια ήταν η αντίδραση του Πρίγκιπα Γεωργίου στην εκδήλωση του κινήματος του Θερίσου; (μονάδες 6)
β) Πώς οργανώθηκε πολιτικά το Κίνημα του Θερίσου; (μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Πώς επέδρασε η καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας, με το ελληνικό Σύνταγμα του 1844, α) στην πολιτική και κομματική δράση (μονάδες 8) και β) στον κοινοβουλευτισμό; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ1

Λαμβάνοντας υπόψη σας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες τόσο των παραθεμάτων όσο και του πίνακα να αναλύσετε:

- α) τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα στην Ελλάδα με επακόλουθο την επιβολή καθεστώτος Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου στην ελληνική οικονομία (μονάδες 17)
β) την επίδραση που άσκησε ειδικότερα ο ατυχής ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897 στην εξέλιξη του προσφυγικού ζητήματος στην Ελλάδα (μονάδες 8)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η πρώτη ενέργεια του Τρικούπη (ενν. το 1887) ήταν η σύναψη εξωτερικού δανείου ύψους 19.000.000 χρυσών φράγκων και ακόμα μιας σειράς εσωτερικών δανείων, με τα οποία κατορθώθηκε όχι μόνο η ισοσκέλιση του προϋπολογισμού του 1887, αλλά δημιουργήθηκε και περίσσειμα 4.000.000 δραχμών. [...]

Για την κατοχύρωση του θεσμού των μονοπωλίων συνήψε δάνειο 135.000.000 δραχμών, για την ασφάλεια του οποίου παραχωρήθηκαν οι πρόσδοδοι των μονοπωλίων στη συσταθείσα τότε «Εταιρεία διαχειρήσεως μονοπωλίων». Η ρύθμιση των πραγμάτων κατά τον τρόπο αυτό, με τη δημιουργία ενός ισχυρού καταπιταλιστικού οργανισμού που θα απορροφούσε τις μονοπωλιακές προσόδους, οδήγησε στην επίτευξη ετησίας απόδοσης γύρω στα 90.000.000 δρχ., που διατέθηκε αφ' ενός μεν για την παραγγελία τριών νέων θωρηκτών του στόλου, των «Υδρα», «Σπέτσαι» και «Ψαρά» και αφ' ετέρου για την απόσβεση των τοκοχρεωλυσιών προηγούμενων, επαχθέστατων, δανείων και για την πληρωμή των χρεών της επιστράτευσης του 1885-1886 [...].

Στις 5/18 Απριλίου 1897 η Τουρκία κήρυξε τον πόλεμο κατά της Ελλάδας και τα τουρκικά στρατεύματα εισέβαλαν στη Θεσσαλία. Με τις πρώτες συγκρούσεις, ο ελληνικός στρατός άρχισε να υποχωρεί. Η Λάρισα εγκαταλείφθηκε και εν συνεχεία τα Φάρσαλα και ο Δομοκός. Μέσα σε χρονικό διάστημα ενός μηνός, ο ελληνικός στρατός υπέστη συντριπτική ήττα. [...]

Το φθινόπωρο του 1897 άρχισαν στην Κωνσταντινούπολη οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συνθήκης ειρήνης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Στις διαπραγματεύσεις αυτές η Ελλάδα δεν πήρε μέρος, γιατί είχε αναθέσει εν λευκώ και άνευ όρων στις κυβερνήσεις των Δυνάμεων να την αντιπροσωπεύσουν [...]. Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων της Κωνσταντινούπολης ήταν να υποχρεωθεί η Ελλάδα να πληρώσει πολεμική αποζημίωση στην Τουρκία 100.000.000 χρυσών δραχμών, ενώ ο από πολλού επιδιωκόμενος από τους ξένους διεθνής οικονομικός έλεγχος γινόταν πραγματικότητα: Με ιδιαίτερο άρθρο της συνθήκης καθοριζόταν ότι η «ελληνική κυβέρνηση θέλει προκαλέσει την ψήφισιν νόμου, εκ των προτέρων αρεστούν ταις δυνάμεσι, κανονίζοντας την λειτουργίαν της επιτροπής και καθ'ον η είσπραξις και διάθεσις προσόδων επαρκών εις την υπηρεσίαν του δια την πολεμικήν αποζημίωσιν δανείου και των άλλων εθνικών χρεών θέλουσι τεθή υπό τον απόλυτον έλεγχον της ειρημένης επιτροπής» [...].

Τ. Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας, τόμος Α΄, εκδ. Πατάκη, σελ.

518-519 & 555-556.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Είναι προφανές ότι τα δάνεια του εξωτερικού έγιναν τελικά ένας παράγοντας που συνέβαλε στη διεύρυνση (και όχι στην κάλυψη) του ελλείμματος και μέσω αυτής στην οικονομική χρεωκοπία του 1893. Με άλλα λόγια, τα δάνεια αντί να αναστείλουν την πτώχευση, την επέσπευσαν.

Κωνσταντίνος Βεργόπουλος, «Πολιτική

των κυβερνήσεων και προβλήματα από το 1881 ως το 1895», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., 1978, σ. 78-79.*

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οι Μακεδόνες πρόσφυγες στον πόλεμο του 1897

Στις 28 Μαρτίου/9 Απριλίου [1897] οι Τούρκοι έμαθαν ότι ελληνικές ένοπλες ομάδες που αριθμούσαν χίλιους περίπου άνδρες είχαν διαβεί τα σύνορα προς την πλευρά του Μετσόβου. Διαμαρτυρήθηκαν στις Δυνάμεις αλλά ο Σκουζές [Υπουργός Εξωτερικών], όταν τον ρώτησαν οι ξένοι απεσταλμένοι, ισχυρίστηκε ότι οι ομάδες αυτές ήταν Μακεδόνες που επέστρεφαν στην πατρίδα τους. Αυτό ήταν σχεδόν αλήθεια, γιατί εκτός από μια ή δυο εξαιρέσεις όλοι οι ένοπλοι κατάγονταν από τη Μακεδονία. Στο μεταξύ τα ελληνικά και τα τουρκικά στρατεύματα βρίσκονταν αντιμέτωπα κατά μήκος των συνόρων. Έπειτα από επεισόδια που έγιναν στην Ανάλγηη, άρχισαν οι εχθροπραξίες στις 5/17 Απριλίου.

Douglas Dakin, Η Εποχή της Ελλάδας, 1770-1923, Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1998, σ. 2 ΠΙΝΑΚΑΣ

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΔΑΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1880- 1892

ΕΤΟΣ	ΑΙΤΙΑ	ΠΟΣΟ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ
1880	Κάλυψη ελλειμμάτων 1877- 1880	120.000.000	-----
1887	Μονοπωλίων	185.000.000	176.000.000
1890	Σιδηροδρόμων	45.000.000	123.000.000
1892	Εθνικών δρόμων	20.000.000	-----
Συνολικό χρέος 1892		818.500.000	-----

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Γενικού Λυκείου, Ινστιτούτο Τεχνολογίας «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», σελ. 37

ΘΕΜΑ Δ1.

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α) στη διπλωματική δραστηριότητα που ανέπτυξε το 1919 ο μητροπολίτης Χρύσανθος, όσον αφορά το Ποντιακό Ζήτημα, στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης στο Παρίσι (μονάδες 15)
- β) και στις διαπραγματεύσεις του με τους Αρμένιους μέχρι την υπογραφή της συνθήκης φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους Μπολσεβίκους και τον Κεμάλ τον Μάρτιο του 1921 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Την ουσιαστική ευθύνη για την προβολή των ποντιακών θέσεων στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης ανέλαβε ο μητροπολίτης Χρύσανθος. Από το 1919 ως το 1922 ο θρησκευτικός αυτός ηγέτης υπήρξε ο δυναμικός εκφραστής του κινήματος για την ίδρυση ποντιακού κράτους. Σε τελευταία ανάλυση ο Χρύσανθος, καθώς και όλες οι ποντιακές οργανώσεις, επιθυμούσε την ένωση του Πόντου με το ελεύθερο ελληνικό κράτος. [...] Έτσι, μαζί με τον Τοποτηρητή του Πατριαρχικού Θρόνου, Μητροπολίτη Προύσης Δωρόθεο, και τον Πατριαρχικό σύμβουλο γιατρό Αλέξανδρο Παππά, ο Χρύσανθος πήγε στο Παρίσι για να αντιπροσωπεύσει εκεί στην Διάσκεψη τα δίκαια του αλύτρωτου ποντιακού ελληνισμού.

Χωρίς χρονοτριβή ο Χρύσανθος, με την βοήθεια του Παππά, προετοίμασε ένα εκτενές υπόμνημα[...] (με το οποίο) ζητούσε την απαλλαγή του ελληνικού στοιχείου από το τουρκικό και την ίδρυση ενός «Αυτονόμου Ελληνικού Κράτους». [...] Ο Γάλλος διπλωμάτης (Ζύλ Καμπόν) υπέδειξε στον Μητροπολίτη να προετοιμάσει το έδαφος παρουσιάζοντας τις αξιώσεις του στους Βρετανούς και Αμερικανούς αντιπροσώπους. Την υπόδειξη αυτή ο Χρύσανθος ακολούθησε χωρίς καθυστέρηση. Υπό το πνεύμα εκείνου του υπομνήματος μίλησε ο Μητροπολίτης στο Γάλλο πρωθυπουργό Πουανκαρέ καθώς και στα μέλη της αγγλικής αποστολής. Στον Κλεμανσώ ειδικά έδωσε και πρόσθετο σημείωμα περί του ποντιακού ζητήματος...

Α. Αλεξανδρής, Η ανάπτυξη του εθνικού πνεύματος των Ελλήνων το Πόντου, 1918-1922: Ελληνική εξωτερική πολιτική και τουρκική αντίδραση, στο: Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του, με την εποπτεία Θ. Βερέμη και Ο. Δημητρακόπουλου (Δοκίμιο - Ιστορία, 1), Αθήνα: Φιλιππότης, 1980, σ. 436-437.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Χρύσανθος ακολουθώντας τις οδηγίες το Βενιζέλου, συνομίλησε ανεπίσημα με τους Αρμένιους αντιπροσώπους στη Διάσκεψη της Ειρήνης τον Μάιο του 1919 στο Παρίσι. Έτσι, παρόλο που παρέμεινε ένας αφοσιωμένος θιασώτης του ποντιακού κινήματος ανεξαρτησίας, μετά τις συναντήσεις του με τον Βενιζέλο δέχθηκε να διερευνήσει τις πιθανότητες αρμενο-ποντιακής συνεργασίας. Μια τέτοια πρόταση έγινε περισσότερο ελκυστική μετά την αποτυχία το Μητροπολίτη να εξασφαλίσει συγκεκριμένη βοήθεια για την ίδρυση χωριστού κράτους Πόντου κατά τη διάρκεια των διπλωματικών του ενεργειών στην Ευρώπη το καλοκαίρι του 1919. [...] Συνεχίζοντας τη διπλωματική του προσπάθεια, ο Χρύσανθος έφθασε στην αρμενική πρωτεύουσα Εριβάν. Εκεί έλαβε μέρος σε παρατεταμένες συνδιασκέψεις με την αρμενική κυβέρνηση από τις 10 ως τις 16 Ιανουαρίου 1920. [...] Τελικά, αυτές οι παρατεταμένες διαπραγματεύσεις τερματίστηκαν όταν οι Έλληνες Πόντιοι και η αρμενική κυβέρνηση του Εριβάν συμφώνησαν να δημιουργηθεί μια «ποντιο-αρμενική ομοσπονδία», έμεινε όμως να καθορισθεί επακριβώς ο βαθμός ομοσπονδοποίησής της. Η συμφωνία υπογράφηκε από τον Αρμένιο Πρωθυπουργό Α. Χατισιάν και τον Μητροπολίτη Χρύσανθο...

Α. Αλεξανδρής, Η ανάπτυξη του εθνικού πνεύματος των Ελλήνων του Πόντου, 1918-1922: Ελληνική εξωτερική πολιτική και τουρκική αντίδραση, στο: Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του, με την εποπτεία Θ. Βερέμη και Ο. Δημητρακόπουλου (Δοκίμιο - Ιστορία, 1), Αθήνα: Φιλιππότης, 1980, σ. 446-448.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α1

α) Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν η εμφάνιση της κοινοβουλευτικής ομάδας των Ιαπόνων, πολιτικού μορφώματος υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.

β) Το φροντιστήριο της Τραπεζούντας που είχε ιδρύσει το 1682 ο μεγάλος τραπεζούντιος δάσκαλος του γένους Σεβαστός Κυμινήτης και λειτούργησε παρά τις αντιξοότητες μέχρι το 1922, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πνευματική και ηθική ανάπλαση των ελληνοποντίων και στην ανάπτυξη της εθνικής τους συνείδησης.

γ) Μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της Θεσσαλονίκης με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, η οποία μετά το τέλος των βαλκανικών και την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση της σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

ΘΕΜΑ Α2

1-Β,Δ

2-Α,Γ,Ε

ΘΕΜΑ Β1 Α

Η έκρηξη και η ταχύτατη επέκταση της επανάστασης καταθρούνησε, όπως ήταν φυσικό, όχι μόνο τον Πρίγκιπα και το περιβάλλον του, αλλά και την ελληνική κυβέρνηση και τις Προστάτιδες Δυνάμεις. Ο Πρίγκιπας προχώρησε στη λήψη σπασμωδικών μέτρων. Με αυστηρή προειδοποίηση έδινε στους επαναστάτες προθεσμία 36 ωρών, να καταθέσουν τα όπλα. Όταν η προθεσμία αυτή παρήλθε, κήρυξε, με τη συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων, το στρατιωτικό νόμο σε όλη την Κρήτη.

Η Κρητική Βουλή, που ενεργούσε κατά τις εντολές του αρμοστειακού περιβάλλοντος, αφού δεν υπήρχε αντιπολίτευση, ψήφισε το νόμο «Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών», οι οποίοι θα στήριζαν την έννομη τάξη. Αυτούς τους αποκαλούσαν οι επαναστάτες «ροπαλοφόρους». Στην Κρήτη υπήρχαν πια δύο κυβερνήσεις, του Αρμοστή στα Χανιά και των επαναστατών στο Θέρισο. Η διάσπαση ήταν πλήρης και η απειλή εμφύλιου πολέμου ήταν πλέον ορατή.

Β1 Β

Στο μεταξύ, η επανάσταση είχε αποκτήσει ισχυρά ερείσματα σε όλη την Κρήτη. Οργανώθηκε «Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης» στο Θέρισο, με πρόεδρο τον Ελ. Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμη και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα, «Το Θέρισο».

Β2 Α

Το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας δημιούργησε νέους όρους για την πολιτική και κομματική δράση, καθώς ανοιχτήκε ευρύ πεδίο για τη συμμετοχή πολιτών και κομμάτων στο δημόσιο βίο και διευκολύνθηκε η διεκδίκηση συμφερόντων. Ίσως οι φιλελεύθερες πολιτικές διαδικασίες και η λειτουργία κομμάτων να ήταν προϊόν μιας μικρής πολιτικής ηγετικής ομάδας, να μην ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας και να αναπτύχθηκαν κατά μίμηση δυτικών προτύπων, τα οποία στην εφαρμογή τους παραμορφώθηκαν λόγω του μικρού βαθμού ανάπτυξης της ελληνικής κοινωνίας.

Β2 Β

Όμως, ανεξάρτητα από τις επιδράσεις δυτικών προτύπων, ο κοινοβουλευτισμός στην Ελλάδα ρίζωσε και ακολούθησε τους δικούς του δρόμους, για να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες ανάγκες, τα προβλήματα και τα αιτήματα της ελληνικής κοινωνίας. Εξάλλου, για την πολιτική ενεργοποίηση μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού και για τη σταδιακή συγκρότηση ενός κράτους δικαίου, δεν θα αρκούσε μια διαδικασία μίμησης. Τα κόμματα αποτελούσαν αναγκαιότητα της εποχής και ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των ανθρώπων που τα συγκρότησαν. Πάντως, τα κόμματα αυτής της περιόδου δεν μπορούν να χαρακτηριστούν με σημερινούς όρους (αριστερά-δεξιά, προοδευτικά-συντηρητικά).

ΘΕΜΑ Γ1

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

α) (σχολικό βιβλίο: σελ. 36-37)

(Η άρνηση των Οθωνικών κυβερνήσεων να αποπληρώσουν τα επαναστατικά δάνεια είχε απομονώσει τη χώρα από τις ευρωπαϊκές χρηματαγορές ως το 1861)

Η αλλαγή των ρυθμών ανάπτυξης στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1860 και μετά, οδήγησε αναγκαστικά σε νέο δανεισμό. Οι περιορισμένοι πόροι της χώρας, σε συνδυασμό με τα έκτακτα έξοδα που επέβαλαν οι διαρκείς εθνικές

κρίσεις, καθιστούσαν αδύνατη την εξοικονόμηση κεφαλαίων για δημόσιες επενδύσεις. Ο εξωτερικός δανεισμός διογκώθηκε κατά τη δεκαετία του 1880, και μέσα σε λίγα μόλις χρόνια η χώρα βρέθηκε να οφείλει ποσά πολλαπλάσια του ετήσιου προϋπολογισμού της.

Το μεγαλύτερο μέρος των δανείων αυτών χρησίμευσε για την κάλυψη των τρεχόντων ελλειμμάτων των εθνικών προϋπολογισμών. **Χαρακτηριστικά**, στο **Κείμενο Α** του **Τ. Βουρνά** από την «**Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας**» αναφέρεται ότι το 1887 ο τότε πρωθυπουργός **Χαρίλαος Τρικούπης** προέβει σε εξωτερικό δανεισμό και εξασφάλισε το ποσό των **19.000.000 χρυσών φράγκων**. Αυτό σε συνδυασμό με κάποια εσωτερικά δάνεια οδήγησαν όχι μόνο στην εξυγίανση του κρατικού προϋπολογισμού του 1887 αλλά και σε πλεόνασμα **4.000.000 δραχμών**. Παράλληλα, τα δάνεια αξιοποιήθηκαν στην κάλυψη των δαπανών των στρατιωτικών κινητοποιήσεων του 1877-1880, γεγονός που τεκμηριώνεται και από τα στατιστικά στοιχεία του Πίνακα στον οποίο παρουσιάζονται τα κυριότερα δάνεια από το εξωτερικό κατά την περίοδο **1880-1892**. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά το 1880 η Ελλάδα σύναψε δάνειο ύψους **120.000.000 δραχμών** για το σκοπό αυτό. Ακόμη, καλύφθηκαν οι δαπάνες των στρατιωτικών κινητοποιήσεων του 1885-1886 και των εξοπλισμών (26.000.000 δραχμές από τα δάνεια χρησιμοποιήθηκαν για τη ναυπήγηση τριών θωρηκτών το 1889). Στο **Κείμενο Α** αναφέρεται, επίσης, πως ο **Τρικούπης** προσπαθώντας να ενισχύσει τις αποδόσεις των κρατικών μονοπωλίων άντλησε δάνειο από το εξωτερικό ύψους **135.000.000 δραχμών**, ενώ με βάση τα δεδομένα του πίνακα, για την οργάνωση των μονοπωλίων το έτος 1887 εξασφάλισε από το εξωτερικό δάνειο **185.000.000 δραχμών**. Ταυτόχρονα, ίδρυσε την «**Εταιρεία διαχείρισεως μονοπωλίων**» με απώτερο στόχο τη διασφάλιση των εσόδων από αυτά, πρακτική που απέφερε ετησίως **90.000.000 δρχ.** και τα οποία αξιοποιήθηκαν για την παραγγελία τριών θωρηκτών, την αποπληρωμή των τοκοχρεολυσίων από προηγούμενα δάνεια και την εξυπηρέτηση της πολεμικής προετοιμασίας την περίοδο **1885-1886**. Επιπρόσθετα, μεγάλα ποσά διατέθηκαν για την αποπληρωμή παλαιότερων δανείων. Μικρό μέρος απέμενε για παραγωγικές επενδύσεις και δημόσια έργα, ποσό όμως απαραίτητο, χωρίς το οποίο τα έργα αυτά δεν θα μπορούσαν να ολοκληρωθούν. **Πιο αναλυτικά**, σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα η κατασκευή των δημοσίων έργων - σιδηροδρόμων και εθνικών δρόμων - απορρόφησε δύο δάνεια ύψους **45.000.000 και 20.000.000 δραχμών αντίστοιχα**.

Έτσι, το έτος 1893 η Ελλάδα βρέθηκε σε αδυναμία να εξυπηρετήσει τα τοκοχρεολύσια των εξωτερικών δανείων και ζήτησε επαναδιαπραγμάτευση του δημοσίου χρέους της. Στο **Κείμενο Β** επισημαίνεται από τον **Κ. Βεργόπουλο** ότι η δανειοληπτική τακτική της προηγούμενης δεκαετίας ήταν αυτή που επιτάχυνε την οικονομική κατάρρευση της Ελλάδας. Η «πτώχευση», όπως χαρακτηρίστηκε δεν ήταν ασυνήθιστη επιλογή των φτωχότερων κρατών, στην Ελλάδα όμως της εποχής εκείνης είχε μεγάλο πολιτικό κόστος. Οι διαπραγματεύσεις με τις πιστώτριες χώρες συνεχίστηκαν μέχρι τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897. Η ήττα του ελληνικού στρατού και η υποχρέωση της Ελλάδας να καταβάλει υπέρογκες πολεμικές αποζημιώσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία έθεσαν το ζήτημα σε νέες βάσεις. Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται και από το κείμενο Α. Αναλυτικότερα, γίνεται λόγος για την συνθήκη ειρήνης που υπογράφηκε ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία στην Κωνσταντινούπολη το 1897, στην οποία η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε από τις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις. Όσον αφορά στον οικονομικό τομέα, η χώρα υποχρεώθηκε να καταβάλει πολεμική αποζημίωση - **100.000.000 χρυσές δραχμές** - στην νικήτρια Τουρκία και ταυτόχρονα να αποδεχτεί την εφαρμογή καθεστώτος διεθνούς οικονομικού ελέγχου ύστερα από την ψήφιση σχετικού νόμου.

β) (σχολικό βιβλίο: σελ.135)

(Σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα, απελευθερωτικά κινήματα ξέσπασαν στην τουρκοκρατούμενη ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη, με υποκίνηση ή ανοχή του ελληνικού κράτους. Οι αναστατώσεις αυτές προκάλεσαν νέα προσφυγικά ρεύματα)

Το τελευταίο ρεύμα (εσωτερικών) προσφύγων δημιούργησε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παραθέτει ο **Douglas Dakin** στο κείμενο Γ, στις **28 Μαρτίου/9 Απριλίου**, λίγες μέρες πριν την επίσημη πολεμική σύρραξη, η τουρκική πλευρά κατήγγειλε στις ευρωπαϊκές Δυνάμεις ότι χίλιοι περίπου ένοπλοι άντρες εισήλθαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία από την πλευρά του Μετσόβου. Ο Έλληνας υπουργός εξωτερικών διευκρίνισε ότι επρόκειτο για Μακεδόνες πρόσφυγες που επέστρεφαν στην πατρίδα τους, γεγονός που δεν απείχε πολύ από την αλήθεια. Ωστόσο, έντονη ήταν και η ύπαρξη ελληνοτουρκικών στρατευμάτων στη συνοριακή γραμμή. Τελικά, όπως επισημαίνεται και στο **Κείμενο Α** ο πόλεμος ξεκίνησε στις **5/18 Απριλίου** με πρωτοβουλία της Τουρκίας. Η εισβολή των τουρκικών στρατευμάτων έγινε στη **Θεσσαλία**. Μέσα σε ένα μήνα η Ελλάδα ηττήθηκε αφού πρώτα εκκενώθηκε η **Λάρισα, τα Φάρσαλα και ο Δομοκός**. Την υποχώρηση του ελληνικού στρατού, μετά την κατάληψη της Λάρισας, ακολούθησε και γενική έξοδος του άμαχου πληθυσμού, που έφευγε πανικόβλητος. Η συνθήκη ειρήνης της Κωνσταντινούπολης προέβλεπε ρυθμίσεις στη θεσσαλική συνοριακή γραμμή με μικρές βελτιώσεις υπέρ των Τούρκων. Στα εδάφη αυτά δεν βρίσκονταν κατοικημένες περιοχές, εκτός από ένα χωριό, την Κουτσούφλιανη, το οποίο οι κάτοικοί του εγκατέλειψαν και εγκαταστάθηκαν νοτιότερα σε ελληνικό έδαφος.

ΘΕΜΑ Δ1

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ήταν αρχικά σύμφωνη με τον αγώνα και τις εθνικές διεκδικήσεις των Ποντίων. Στο συνέδριο Ειρήνης όμως στο Παρίσι, που άρχισε τον Δεκέμβριο του 1918, ο Ελευθέριος Βενιζέλος πείστηκε

από τις συμμαχικές δυνάμεις και δεν συμπεριέλαβε τον Πόντο στο φάκελο των ελληνικών διεκδικήσεων, και, παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των Ελλήνων του Πόντου, συμφώνησε να παραχωρηθεί η περιοχή στην υπό ίδρυση Αρμενική Δημοκρατία. [Εισαγωγή]

α) Η πρόταση του Ελευθερίου Βενιζέλου προκάλεσε μεγάλη απογοήτευση στους Έλληνες του Πόντου, οι οποίοι στα διάφορα συνέδρια που πραγματοποιήσαν στο Μπακού, στο Κρασνοντάρ, στο Βατούμ και στη Μασσαλία, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τη στάση της Ελληνικής κυβέρνησης. Πολλά ποντιακά σωματεία έστειλαν τότε τηλεγραφήματα στο Παρίσι για να μεταλείσουν τον πρωθυπουργό, τον οποίο επισκέφθηκε μάλιστα τον Απρίλιο του 1919 ο Μητροπολίτης Χρύσανθος.

Από την πρώτη πηγή

Ο Μητροπολίτης Χρύσανθος από το 1919 ως το 1922, υπήρξε ο «δυναμικός εκφραστής» του κινήματος για την ίδρυση ποντιακού κράτους. Το 1919 ανέλαβε την προώθηση των ποντιακών θέσεων στη Συνδιάσκεψη της ειρήνης στο Παρίσι και μετέβη εκεί μαζί με τον Τοποτηρητή του Πατριαρχικού Θρόνου Μητροπολίτη Προύσης Δωροθέο και τον πατριαρχικό σύμβουλο γιατρό Αλέξανδρο Παππά.

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Μετά την διεξοδική ενημέρωση που έλαβε ο Έλληνας Πρωθυπουργός από τον Χρύσανθο για το Ποντιακό ζήτημα, αποφάσισε να ενισχύσει τις προσπάθειες των Ποντίων και έδωσε την έγκρισή του στον Μητροπολίτη να συνεχίσει την προσπάθεια ενημέρωσης όλων των πολιτικών που έλαβαν μέρος στη Συνδιάσκεψη.

Από τη δεύτερη πηγή

Ο Χρύσανθος μάλιστα, μετά από παρότρυνση του Βενιζέλου, είχε ανεπίσημες επαφές και με τους Αρμένιους αντιπροσώπους στη Διάσκεψη της Ειρήνης.

Από την πρώτη πηγή

Κατόπιν, ο Χρύσανθος προετοίμασε ένα μακροσκελές υπόμνημα με το οποίο ζητούσε την ίδρυση ενός «Αυτόνομου ελληνικού (ποντιακού) Κράτους». Ο Γάλλος διπλωμάτης (Ζιλ Καμπόν) υπέδειξε στον Μητροπολίτη να παρουσιάσει τις αξιώσεις του στους Βρετανούς και Αμερικανούς αντιπροσώπους και ο δεύτερος μίλησε στον Γάλλο πρωθυπουργό Πουανκαρέ, καθώς και στα μέλη της Αγγλικής αποστολής. Στον Κλεμανσώ ειδικά έδωσε και πρόσθετο σημείωμα σχετικά με το ποντιακό ζήτημα.

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Οι περισσότεροι από αυτούς, με εξαίρεση τους Άγγλους αντιπροσώπους, είδαν με πολλή κατανόηση τα αιτήματα των Ελληνοποντίων. Συγκεκριμένα, στην πρόταση του μητροπολίτη να γίνει ο Πόντος ανεξάρτητο κράτος υπό ελληνική εντολή, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ουίλσον απάντησε: «Είναι θαυμάσια όσα μου λέτε. Ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητος. Μίαν ψήφον έχω εις την Συνδιάσκεψιν, αλλά θα την διαθέσω υπέρ του λαού σας».

Από τη δεύτερη πηγή

Στη Συνδιάσκεψη στο Παρίσι, ο Χρύσανθος δεν κατάφερε να εξασφαλίσει βοήθεια για την ίδρυση αυτόνομου ποντιακού κράτους. Όμως δεν πτοήθηκε, αλλά αποφάσισε έπειτα από συζητήσεις με τον Βενιζέλο να διερευνήσει τις πιθανότητες μιας ποντοαρμενικής συνεργασίας.

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

β) Παράλληλα με το παν-ποντιακό αγώνα των Ελλήνων της Ρωσίας, ο Χρύσανθος επισκέφθηκε το Εριβάν και διαπραγματεύτηκε με τους Αρμένιους, καθώς επίσης και με τους μουσουλμάνους του Πόντου, μία μορφή συνομοσπονδίας.

Από τη δεύτερη πηγή

Έπειτα από παρατεταμένες συνδιασκέψεις με την αρμενική κυβέρνηση από τις 10 έως τις 16 Ιανουαρίου 1920 οι Έλληνες Πόντιοι και η αρμενική κυβέρνηση του Εριβάν συμφώνησαν ως προς τη δημιουργία μίας «πόντιο-αρμενικής συνομοσπονδίας». Δεν είχε όμως καθοριστεί επακριβώς ο βαθμός ομοσπονδοποίησής της. Η συμφωνία υπογράφηκε από τον Αρμένιο Πρωθυπουργό Α. Χατισιάν και τον Μητροπολίτη Χρύσανθο.

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Ωστόσο, η αμοιβαία καχυποψία έγινε αιτία να χαθεί πολύτιμος χρόνος, ο οποίος αποδείχθηκε μοιραίος, εξαιτίας των γρήγορων πολιτικών εξελίξεων. Το πολιτικό γεγονός που λειτούργησε ως ταφόπετρα του Ποντιακού Ζητήματος ήταν η συνθήκη φιλίας και συνεργασίας που υπογράφηκε τον Μάρτιο του 1921 ανάμεσα στους Μπολσεβίκους και τον Κεμάλ. [Η συνθήκη αυτή... Έλληνες.]